

Državni izpitni center

M 0 4 2 5 4 1 1 4

JESENSKI ROK

PSIHOLOGIJA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Torek, 31. avgust 2004

SPLOŠNA MATURA

PRAZNA STRAN

IZPITNA POLA 1**Naloge izbirnega tipa****Pravilni odgovori:**

1.	B
2.	D
3.	C
4.	A
5.	C
6.	A
7.	B
8.	D
9.	A
10.	D
11.	A
12.	C

IZPITNA POLA 2**Strukturirani eseji****1. ESEJ**

ZNANJE:**Poimenovanje in opredelitev dejavnikov:**

Dednost – potencial za razvoj neke lastnosti, ki je zapisan v genih; genski zapis, ki smo ga podedovali od staršev; predispozicije; dedne zasnove ...

Okolje – celota zunanjih vplivov na organizem; okolje je lahko naravno in družbeno (socialno, kulturno); so vsi dejavniki socializacije ...

Samodejavnost (samoaktivnost) – človekova lastna avtonomna dejavnost; zmožnost človeka, da se zavestno odloča, svobodno izbira in v skladu s svojimi odločitvami tudi ravna ...

OPOMBA: Zadostuje ena opredelitev za vsak dejavnik. Poimenovanje samoiniciativnost, lastna aktivnost se ne upošteva kot pravilno, vendar tudi ne kot napaka.

2. raven:	poimenovanje in opredelitev 3 temeljnih dejavnikov	3–4 točke
	OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti opredelitve.	
1. raven:	poimenovanje in opredelitev 2 temeljnih dejavnikov	2 točki
	poimenovanje in opredelitev 1 temeljnega dejavnika	1 točka
	ali poimenovanje 2 temeljnih dejavnikov ali opis 1 dejavnika	

RAZUMEVANJE IN UPORABA:**Razlaga soodvisnosti:**

- geni določajo zgornjo mejo možnega razvoja lastnosti, od okolja in samodejavnosti pa je odvisno, koliko se bo lastnost razvila;
- samodejavnost in okolje lahko pospešujeta ali zavirata razvoj lastnosti, vendar ne preko gensko danih možnosti;
- obstajati morajo vsi trije dejavniki, drugače se osebnost ne more izraziti, njihovo razmerje pa je pri posamezni lastnosti lahko različno.

OPOMBA: Zadostuje 1 razlaga soodvisnosti.

Ponazoritev soodvisnosti s primerom razvoja neke osebnostne lastnosti, **npr.:**

Oseba ima lep glas in dober posluh. Če ji starši omogočijo obiskovanje glasbene šole in jo petje veseli ter vztrajno vadi, postane dobra pevka.

4. raven:	razlaga soodvisnosti med vsemi tremi dejavniki, ustrezen primer	3–4 točke
	OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti razlage oz. primera.	

- 3. raven:** pomanjkljiva razlaga soodvisnosti in pomanjkljiv primer 2 točki
 OPOMBA: Odgovor je pomanjkljiv, če sta povezana samo 2 temeljna dejavnika.
- splošna razlaga soodvisnosti **ali** splošen primer 1 točka
 OPOMBA: Razlaga je splošna, če kandidat samo navede npr.: na oblikovanje lastnosti vplivajo vsi trije dejavniki; en dejavnik lahko nadomesti drugega; težko je določiti vpliv posameznega dejavnika pri oblikovanju osebnosti.

INTERPRETACIJA IN VREDNOTENJE:

Presoja vloge posameznega dejavnika v razvoju področij strukture osebnosti **z utemeljitvami, npr.:**

Telesne lastnosti: najbolj jih določa dednost, kar dokazuje velika telesna podobnost med otroki in starši ali drugimi sorodniki ...

Temperament: predvsem ga določa dednost, saj so razlike v temperamentu opazne že ob rojstvu ...

Značaj: predvsem ga oblikuje okolje, saj moralna pravila in vrednote oblikujejo dejavniki socializacije ...

Sposobnosti: večji je vpliv dednosti, kar nam kažejo visoki koeficienti dednosti, dobljeni z raziskavami dvojčkov ...

OPOMBA: Utemeljitev se lahko ponavljajo. Če kandidat poleg najvplivnejšega dejavnika smiselno pojasni tudi vpliv drugih dveh dejavnikov, tega ne štejemo kot napako.

- 6. raven:** presoja vloge dejavnikov za vsa 4 področja z utemeljitvami 4 točke
 presoja vloge dejavnikov za 3 področja z utemeljitvami 3 točke
- 5. raven:** presoja vloge dejavnikov za 2 področji z utemeljitvama 2 točki
 presoja vloge dejavnikov za 1 področje z utemeljitvijo 1 točka
ali presoja vloge dejavnikov za 2 področji brez utemeljitev

OPOMBA: Za celoten esej kandidat lahko **dobi dodatne točke** od 1 do 3 v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2004, str. 8.

2. ESEJ

ZNANJE:**Opredelitev:**

- vrednote so cilji, ki jih želimo doseči in nam veliko pomenijo;
- vrednote so pojmovanja in prepričanja o zaželenih končnih stanjih ali vedenjih, ki presegajo specifične situacije;
- vrednote so cilji, ki jih ocenjujemo kot dobre in zaželene in ki usmerjajo izbiro ali oceno ravnanj;
- vrednote so splošne kategorije pojavov, ki jih visoko vrednotimo in so pri posamezniku urejene glede na relativno pomembnost;
- druge smiselne opredelitve.

OPOMBA: Zadostuje ena ustrezna opredelitev vrednot.

Primeri vrednot:

Kandidat lahko navede katero koli konkretno vrednoto, ne glede na kategorijo, **npr.:** zabava, denar, znanje, poštenost, dobrota, modrost ...

Glavne kategorije vrednot:

hedonske, potenčne, moralne, izpolnitvene

2. raven:	opredelitev vrednot, naštete 3 vrednote in navedene 4 kategorije	4 točke
	opredelitev vrednot, naštete 3 vrednote in navedene 3 kategorije	3 točke
1. raven:	opredelitev vrednot, našteti 2 vrednoti	2 točki
	ali opredelitev vrednot, navedeni 2 kategoriji vrednot	
	našteti 2 vrednoti ali navedeni 2 kategoriji vrednot	1 točka

RAZUMEVANJE IN UPORABA:

Primeri obnašanja, ki ga usmerjajo posamezne kategorije vrednot:

Hedonske vrednote, npr.: mladostnik se med poukom zabava in ne sledi razlagi; obiskuje šolske plese; med poukom je čips ...

Potenčne vrednote, npr.: mladostnik za vsako ceno hoče imeti visoke ocene; v razredu hoče biti v središču pozornosti; javi se za predsednika razreda ...

Moralne vrednote, npr.: mladostnik redno in vestno izpolnjuje svoje obveznosti pri pouku; tudi če ima priložnost, ne prepisuje od drugih; pomaga sošolcem pri učenju ...

Vrednote izpolnjenosti in dovršitve, npr.: mladostnik se rad uči, da bi si pridobil čim več znanja; sodeluje pri kulturnih in umetniških prireditvah na šoli ...

4. raven:	ustrezen primer za 3 kategorije vrednot	3–4 točke
	OPOMBA: Če kandidat namesto konkretnega vedenja opisuje lastnosti (npr. mladostnik je v šoli odgovoren in pošten), se odgovor oceni s 3 točkami.	
3. raven:	ustrezna primera za 2 kategoriji vrednot	2 točki
	ustrezen primer za 1 kategorijo vrednot	1 točka

INTERPRETACIJA IN VREDNOTENJE:**Presoja razlik:**

- Muskova hierarhija zajema 4 kategorije vrednot, Maslowa pa 7 (5) potreb;
- hierarhija vrednot se razvije šele z razvojem abstraktnega mišljenja, potrebe pa so prisotne že prej;
- potrebe izražajo telesno ali duševno neravnovesje, vrednote pa so splošni cilji, ki osebi veliko pomenijo;
- drugi smiselni odgovori.

Presoja podobnosti:

- hierarhična razporeditev;
- vsebinske podobnosti (potenčne vrednote so sorodne potrebam po ugledu in spoštovanju, izpolnitvene vrednote so sorodne estetskimi, spoznavnim in samoaktualizacijskim potrebam ...);
- drugi smiselni odgovori.

OPOMBA: Vsako podobnost med hierarhijama se upošteva kot samostojni odgovor.

6. raven:	presoja 2 podobnosti in 2 razlik	4 točke
	presoja 2 podobnosti in 1 razlike ali obratno	3 točke
5. raven:	2 presoji	2 točki
	1 presoja	1 točka

OPOMBA: Za celoten esej kandidat lahko dobi **dodatne točke** od 1 do 3 v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2004, stran 8.

3. ESEJ

ZNANJE:**Opredelitve in primeri obnašanja:**

- **prosocialno obnašanje** zajema dejavnosti, ki jih družba pozitivno vrednoti in so naravnane na dajanje pomoči drugim, ki so v težavah; na iskanje koristi za druge; na zadovoljevanje potreb drugih; primeri: altruizem, solidarnost, dajanje pomoči drugim, sodelovanje ...
- **proindividualno obnašanje** zajema oblike vedenja, pri katerih postavljamo v ospredje sebe in svoje koristi; primeri: asertivnost, egoizem, sebičnost, tekmovalnost ...
- **antisocialno obnašanje** je tisto, ki ni v skladu z normativno urejenostjo družbe; vedenje, ki škoduje posamezniku in drugim; primeri: agresivnost, delinkventnost ...

OPOMBA: Za pravilni odgovor zadostuje 1 opredelitev in 1 primer za posamezno vrsto obnašanja.

2. raven:	pravilno opredeljene in s primerom ponazorjene 3 vrste obnašanja	4 točke
	pravilno opredeljeni in s primerom ponazorjeni 2 vrsti obnašanja	3 točke
1. raven:	pravilno opredeljena in s primerom ponazorjena 1 vrsta obnašanja ali pravilno opredeljeni 2 vrsti obnašanja	2 točki
	opredeljena 1 vrsta obnašanja ali s primerom ponazorjena 1 vrsta obnašanja	1 točka

RAZUMEVANJE IN UPORABA:**Primeri prosocialnega vedenja, npr.:**

- nesebično bi mu priskočil na pomoč in mu za pisanje seminarske naloge posodil svoj računalnik ... (altruizem)
- spodbudil bi sošolce v razredu, da bi lahko sošolec uporabljal različne računalnike ... (sodelovanje)
- organizirali bi dobrodelno akcijo in zbrani denar namenili za nakup računalnika; izvedli bi oglaševalsko akcijo za zbiranje starih računalnikov, ki še delujejo ... (solidarnost)
- drugi smiselni odgovori.

4. raven:	s primeri ponazorjene 3 oblike prosocialnega obnašanja	4 točke
	3 primeri prosocialnega obnašanja	3 točke
	OPOMBA: Za 3 točke ni potrebno, da kandidat poimenuje obliko.	
3. raven:	2 primera prosocialnega obnašanja	2 točki
	1 primer prosocialnega obnašanja	1 točka

INTERPRETACIJA IN VREDNOTENJE:

Presoja in pojasnitev ukrepov za spodbujanje prosocialnega obnašanja v šoli:

- šola in učitelj spodbujata pozitivno vrednotenje prosocialnega obnašanja: učitelj pohvali posamezne oblike prosocialnega obnašanja, ki se pojavljajo v razredu, in tako pokaže, da je prosocialno obnašanje vrednota; šola vključuje v interesne dejavnosti tudi karitativne dejavnosti in tako pokaže, da jih visoko vrednoti ...
- učitelj kot model: učitelj pri pouku in pri šolskih dejavnostih kaže različne oblike prosocialnega vedenja (je pripravljen pomagati dijakom in jim ponovno razložiti snov, se zanima zanje in jim pomaga tudi zunaj pouka ...); pri učencu, ki se identificira z učiteljem, obstaja večja verjetnost, da bo to obliko vedenja uporabljal tudi sam ...
- razvijanje sodelovalnih veščin: učitelj spodbuja sodelovanje med učenci pri pouku; pomoč pri učenju; pomoč učencem s posebnimi potrebami ..., tako pomaga učencem razvijati sodelovalne spretnosti ...
- drugi smiselni odgovori.

6. raven:	presoja in pojasnitev 3 ukrepov za spodbujanje prosocialnega vedenja OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kompleksnosti presoje.	3–4 točke
5. raven:	presoja in pojasnitev 2 ukrepov	2 točki
	presoja in pojasnitev 1 ukrepa	1 točka

OPOMBA: Za celoten esej kandidat lahko dobi **dodatne točke** od 1 do 3 v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2004, stran 8.

IZPITNA POLA 3**Strukturirane naloge****1. NALOGA**

- A) S sociometrično tehniko ugotavljamo:**
povezanosti ljudi znotraj manjših skupin; medosebne odnose v skupini; priljubljenost posameznikov v skupini; strukturo skupine in položaj posameznika v njej ...
OPOMBA: Zadostuje 1 opredelitev sociometrične tehnike.
- Zbiranje informacij:**
s (sociometričnim) vprašalnikom; s sociometričnim vprašanjem.
OPOMBA: Upošteva se tudi, da kandidat navede primer konkretnega vprašanja, npr.: šolski svetovalec bi vprašal dijake, s katerimi sošolci se najraje družijo, bi najraje preživeli počitnice ...
- Prikaz se imenuje sociogram.**
- 2. raven:** navedeno, kaj ugotavljamo s sociometrično tehniko in način zbiranja podatkov, ter poimenovan prikaz zbranih podatkov 3 točke
- 1. raven:** navedeno, kaj ugotavljamo s tehniko in način zbiranja podatkov, **ali** navedeno, kaj ugotavljamo s tehniko, in poimenovan prikaz zbranih podatkov 2 točki
- navedeno, kaj ugotavljamo s sociometrično tehniko 1 točka
- B) Opis sociograma:** sociogram grafično (s puščicami, z risanjem) prikaže izbire med člani skupine.
- Pojasnitev povezav znotraj skupine:**
- Povezave so lahko dvosmerne ali enosmerne.
  - Lahko se povezujejo dve (pari) ali več oseb (trojke).
  - Povezave so lahko odprte (verige) oz. zaprte (trikotniki ...).
  - Posameznik ima veliko povezav (zvezda) ali jih nima (osamljeni).
- 4. raven:** opis sociograma in pojasnitev povezav znotraj skupine 3–4 točke
OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kompleksnosti pojasnitve.
- 3. raven:** opis sociograma, pojasnitev povezav je pomanjkljiva 2 točki
OPOMBA: Pojasnitev je pomanjkljiva, če kandidat samo navede npr.: v skupini so pari, trojke ... zvezda, osamljeni.
- opis sociograma 1 točka

C) Presoja uporabnosti sociometrične tehnike, npr.:

tovarne, delovne skupine, vojska, razna interesna združenja (taborniki, športni klubi ...) ...

Namen uporabe, npr.:

- izbira vodje skupine
- izbira predstavnika skupine navzven
- sestava skupine
- reševanje sporov v skupini
- ugotavljanje in vključevanje osamljenih v skupino
- ugotavljanje priljubljenosti posameznih članov skupine
- odkrivanje oseb in klik, ki delujejo razdiralno znotraj skupine
- drugi smiselni odgovori.

Utemeljitev, npr.:

Priljubljen vodja delovne skupine lahko dobro vpliva na delovno storilnost; pomembno je, da je predstavnik delavcev spoštovan in mu zaupajo; reševanje sporov je uspešnejše, če nam pomaga človek, ki ima v skupini največji vpliv ...

OPOMBA: Če se utemeljitev ponavlja, jo upoštevamo samo enkrat.

6. raven:	3 presoje z 2 utemeljenima namenoma uporabe	4 točke
	2 presoji z 1 utemeljenim namenom uporabe	3 točke
5. raven:	1 presoja z 1 utemeljenim namenom uporabe ali 2 presoji z nameni uporabe brez utemeljitve	2 točki
	1 presoja z namenom uporabe ali 2 presoji	1 točka

2. NALOGA

A)

Realistično mišljenje:

- kombiniranje stvarnih dejstev;
- vezano na stvarnost, prevladujejo objektivni dejavniki.

Domišljijско mišljenje:

- kombiniranje dejstev pod vplivom subjektivnih dejavnikov;
- ustvarjanje novih kombinacij;
- manj vezano na stvarnost in bolj svobodno.

OPOMBA: Zadostuje 1 opredelitev za vsako vrsto mišljenja.

Prepoznana vrsta mišljenja: realistično mišljenje

- 2. raven:** ustreznosti obe opredelitvi in prepoznana vrsta mišljenja 3 točke
- 1. raven:** ustreznosti 1 opredelitev in prepoznana vrsta mišljenja 2 točki
ali ustreznosti obe opredelitvi
- 1 ustreznosti **ali** 2 slabi opredelitvi **ali** prepoznana vrsta mišljenja 1 točka

B)

Razlike med konvergentnim in divergentnim mišljenjem:

konvergentno mišljenje	divergentno mišljenje
• osredotočenost na eno zamisel	• razvijanje številnih zamisli
• rešitev temelji na predhodnem znanju in logičnem mišljenju	• rešitev zahteva drugačno videnje problema in preseganje oz. novo sintezo predhodnega znanja
• daje tipične in vnaprej predvidljive rešitve	• daje nenavadne in nepričakovane rešitve
• povezano z reševanjem zaprtih problemov	• povezano z reševanjem odprtih problemov
• drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca	

Primeri nalog:

- konvergentno mišljenje:
npr.: opišite faze modelnega učenja; izračunajte IQ otroka, čigar mentalna starost je 10 let, dejanska pa 12 let; navedite stopnje razvoja po Eriksonu ... ali naloge zaprtega tipa.
- divergentno mišljenje:
npr.: presodite, kako bi učitelj lahko pomagal dijaku v krizi identitete; predlagajte in utemeljite različne načine, s katerimi je mogoče izboljšati posameznikovo samopodobo; presodite in utemeljite, kako bi oglaševali neki izdelek, tako da bi upoštevali vse tri komponente stališč ...

- 4. raven:** navedeni 2 razliki in ustreznosti oba primera nalog 4 točke
 navedena 1 razlika in ustreznosti oba primera nalog 3 točke
- 3. raven:** navedena 1 razlika in ustreznosti 1 primer naloge 2 točki
ali ustreznosti oba primera nalog
- navedena 1 razlika **ali** ustreznosti 1 primer naloge 1 točka

OPOMBA: Namesto navajanja 1 razlike med obema vrstama mišljenja zadostuje ustreznosti opredelitev 1 vrste mišljenja. Upošteva se tudi razlika v uporabi (npr. testi inteligentnosti – testi ustvarjalnosti).

C) Presoja povezanosti mišljenja z drugimi duševnimi procesi s pojasnitvami:

• **čustvovanje:**

npr.: šibka pozitivna čustva vplivajo na mišljenje pozitivno, saj nas spodbudijo k reševanju problemov; negativna in/ali močna čustva otežujejo učinkovito mišljenje in povečujejo subjektivnost mišljenja; mišljenje je sestavni del številnih čustev: od kognitivne ocene je npr. odvisno, katero čustvo bomo doživljali v neki situaciji ...

• **motivacija:**

npr.: reševanja problemov se lotimo le, če smo zanj motivirani; prevelika motivacija lahko zavira ali pači mišljenje (kot pravilne sprejmemo zaželene rešitve, spregledamo napake v mišljenju); motivacija je odvisna od mišljenja: če spremenimo mišljenje o neki dejavnosti, se lahko spremeni tudi naša motivacija za to dejavnost ...

• **učenje:**

npr.: učenje pozitivno vpliva na mišljenje: zaradi znanja, ki ga pridobimo z učenjem, je reševanje problemov hitrejše; naučimo se lahko tudi raznih miselnih veščin (npr. argumentiranja, kritičnega branja, aktivnega poslušanja), ki povečujejo učinkovitost mišljenja in učenja; učenje je kvalitetnejše in vodi do višjih ravni znanja, ko je prepleteno z različnimi miselnimi procesi: primerjanjem, razvrščanjem, abstrahiranjem, povezovanjem, analiziranjem, vrednotenjem ...

• **zaznavanje:**

npr.: mišljenje lahko omeji zaznavanje na konkreten problem, ki ga rešujemo, drugih dražljajev iz okolice ali notranjosti telesa pa pri intenzivnem razmišljanju ne zaznavamo; mišljenje vpliva na to, kaj zaznamo, na kaj smo pozorni ...

OPOMBA: Ustrezna je presoja vpliva mišljenja na druge duševne procese in presoja vpliva drugih duševnih procesov na mišljenje.

6. raven:	presoja 3 duševnih procesov s pojasnitvami	4 točke
	presoja 2 duševnih procesov s pojasnitvama	3 točke
5. raven:	presoja 2 duševnih procesov z 1 pojasnitvijo	2 točki
	presoja 1 duševnega procesa s pojasnitvijo ali presoja 2 duševnih procesov	1 točka

3. NALOGA

- A) Značilnost čustvene zrelosti, opisana v besedilu naloge:**
uravnavanje čustev (čustvenih odzivov); primeren nadzor (kontrola) nad izražanjem čustev
- Drugi dve značilnosti čustvene zrelosti:**
ustreznost čustev, čustvenih odzivov (v situaciji, v kontekstu, v katerem se pojavljajo);
raznolikost čustev; pestrost in kompleksnost čustev;
- 2. raven:** pravilno prepoznana opisana značilnost čustvene zrelosti in navedeni drugi 2 značilnosti 3 točke
- 1. raven:** pravilno prepoznana opisana značilnost čustvene zrelosti in navedena še 1 značilnost **ali** pravilno navedene vse 3 značilnosti 2 točki
- pravilno navedeni 2 od 3 značilnosti čustvene zrelosti 1 točka
- B) Opis drugih dveh značilnosti s ponazoritvijo:**
- Ustreznost čustvenih odzivov**
 pomeni skladnost izražanja čustev s kulturnimi pravili in navadami ali glede na funkcionalnost v neki situaciji; doživljanje čustev je primerno glede na situacijo.
Npr.: ne zbijamo šal na pogrebu, ne bojimo se popolnoma nenevarnih stvari ...
- Raznolikost čustev:**
 se kaže v doživljanju pozitivnih in negativnih čustev; poleg enostavnih (osnovnih) čustev so razvita tudi sestavljena čustva; sposobnost uživanja v čustvovanje drugih (empatija).
Npr.: tudi fantje lahko jokajo, ko so žalostni; ranjena žival se nam zasmili ...
- OPOMBA: Če kandidat v odgovoru A) ni pravilno prepoznal značilnosti iz besedila naloge, se upošteva opis značilnosti, ki ju je navedel kot drugi 2 značilnosti čustvene zrelosti.
- 4. raven:** opisani in ustrezno ponazorjeni obe značilnosti čustvene zrelosti 3–4 točke
- OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kompleksnosti opisa značilnosti.
- 3. raven:** opisani obe značilnosti čustvene zrelosti **ali** obe ustrezno ponazorjeni 2 točki
- opisana **ali** ustrezno ponazorjena 1 značilnost čustvene zrelosti 1 točka
- C) Presoja nezaželenih čustev pri dečkih in deklicah s pojasnitvijo:**
- Za dečke** se ne spodobi, da izražajo žalost z jokom; da obupujejo in se smilijo sami sebi; fante marsikje že od malega učijo, da je sramotno jokati ali kazati prestrašenost; prav tako niso zaželeni prevelika čustvenost, usmiljenje ...
- Pri deklicah** je marsikje nezaželeno preglasno in preburno izražanje jeze, ker se to za deklice ne spodobi, ker »škodi lepoti« ...
- OPOMBA: Pojasnitev se lahko ponavlja.

Možne posledice za čustveni razvoj in dozorevanje:

- nekatera čustva se sploh ne razvijejo;
- človek se negativnih čustev zaradi potlačevanja ne zaveda;
- zaradi potlačevanja se jih ne nauči nadzorovati;
- potlačena ali pretirano nadzorovana čustva lahko povzročajo čustvene motnje;
- slabše se razvije tudi sposobnost empatije;
- drugi smiselni odgovori.

6. raven:	navedena 3 nezaželena čustva s pojasnitvijo in 3 posledice OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kompleksnosti odgovora. V odgovoru morata biti zajeta oba spola.	3–4 točke
5. raven:	navedeni 2 nezaželeni čustvi (ne glede na spol) s pojasnitvijo ali navedeni 2 nezaželeni čustvi in 2 posledici	2 točki
	navedeno 1 nezaželeno čustvo s pojasnitvijo ali navedeno 1 nezaželeno čustvo in 1 posledica	1 točka